

॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम् ॥

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके प्रथमः प्रपाठकः ॥

ब्रह्म सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्। क्षत्रं सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
इषं सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्। ऊर्जं सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्।
रयिं सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्। पुष्टिं सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्।
प्रजां सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्। पशून्सन्धत्तं तान्मे जिन्वतम्।
स्तुतोऽसि जनधाः। देवास्त्वा शुक्रपाः प्रणयन्तु॥१॥

सुवीराः प्रजाः प्रजूनयन्परीहि। शुक्रः शुक्रशौचिषा।
स्तुतोऽसि जनधाः। देवास्त्वा मन्थिपाः प्रणयन्तु। सुप्रजाः
प्रजाः प्रजूनयन्परीहि। मन्थी मन्थिशौचिषा। सञ्जग्मानौ दिव
आपृथिव्यायुः। सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्। प्राणं सन्धत्तं तं मे
जिन्वतम्। अपानं सन्धत्तं तं मे जिन्वतम्॥२॥

व्यानं सन्धत्तं तं मे जिन्वतम्। चक्षुः सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
श्रोत्रं सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्। मनः सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्। वाचं
सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्। आयुः स्थ आयुर्मे धत्तम्। आयुर्यज्ञाय
धत्तम्। आयुर्यज्ञपतये धत्तम्। प्राणः स्थ प्राणं मे धत्तम्। प्राणं
यज्ञाय धत्तम्॥३॥

प्राणं यज्ञपतये धत्तम्। चक्षुः स्थश्चक्षुर्मे धत्तम्। चक्षुर्यज्ञाय धत्तम्। चक्षुर्यज्ञपतये धत्तम्। श्रोत्रं स्थः श्रोत्रं मे धत्तम्। श्रोत्रं यज्ञाय धत्तम्। श्रोत्रं यज्ञपतये धत्तम्। तौ देवौ शुक्रामन्थिनौ। कल्पयंतं दैवीर्विशः। कल्पयंतं मानुषीः॥४॥

इषमूर्जमस्मासु धत्तम्। प्राणान्पशुषु। प्रजां मयि च यजमाने च। निरस्तः शण्डः। निरस्तो मर्कः। अपनुत्तौ शण्डामर्कौ सहामुना। शुक्रस्य समिदसि। मन्थिनः समिदसि। स प्रथमः सङ्कृतिर्विश्वकर्मा। स प्रथमो मित्रो वरुणो अग्निः। स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वान्। तस्मा इन्द्राय सुतमा जुहोमि॥५॥

नयन्त्वपानं सन्धत्तं तं मे जिन्वतं प्राणं यज्ञाय धत्तं मानुषीरग्निद्वे च॥ (ब्रह्म क्षत्रं तदिषमूर्जं रयिं पुष्टिं प्रजां तां पशून्तान्धत्तं तत्प्राणमपानं व्यानं तं चक्षुः श्रोत्रं मनस्तद्वाचं ताम्। इषादिपञ्चके वाचं तां मे पशून्धत्तं तान्मे प्राणादित्रितये तं मेऽन्यत्र तन्मे)॥ [१]

कृत्तिकास्वग्निमादधीत। एतद्वा अग्नेर्नक्षत्रम्। यत्कृत्तिकाः। स्वायामैवैनं देवतायामाधाय। ब्रह्मवर्चसी भवति। मुखं वा एतन्नक्षत्राणाम्। यत्कृत्तिकाः। यः कृत्तिकास्वग्निमाधत्ते। मुख्य एव भवति। अथो खलु॥६॥

अग्निनक्षत्रमित्यपंचायन्ति। गृहान् ह दाहुको भवति। प्रजापती रोहिण्यामग्निमसृजत। तं देवा रोहिण्यामादधत।

ततो वै ते सर्वा॒न्नो॒हांन॒रोहन्। तद्रो॑हि॒ण्यै रो॑हि॒णित्वम्। यो
रो॑हि॒ण्याम॒ग्निमा॑ध॒त्ते। ऋ॒ध्नोत्ये॒व। सर्वा॒न्नो॒हांनो॒हति। दे॒वा वै भ॒द्राः
सन्तो॒ऽग्निमा॑धि॒त्सन्त॥ ७ ॥

तेषा॒मना॑हि॒तोऽग्नि॑रासीत्। अथै॑भ्यो वा॒मं व॒स्वपा॑क्रामत्। ते
पुन॑र्व॒स्वोरा॑द॒धत। ततो॒ वै तान् वा॒मं व॒सूपा॑वर्तत। यः पु॒राऽभ॒द्रः
सन्पा॑पी॒यान्थ॒स्यात्। स पुन॑र्व॒स्वोर॒ग्निमा॑द॒धीत। पुन॑रे॒वैनं वा॒मं
व॒सूपा॑वर्तते। भ॒द्रो भ॑वति। यः का॒मये॑त् दानका॒मा मे प्र॒जाः
स्युरि॑ति। स पूर्॒वयोः फल्गु॑न्योर॒ग्निमा॑द॒धीत॥ ८ ॥

अ॒र्य॒म्णो वा ए॒तन्न॑क्ष॒त्रम्। यत्पूर्॒वे फल्गु॑नी। अ॒र्यमे॒ति तमा॑हुर्यो
ददा॑ति। दान॑का॒मा अ॒स्मै प्र॒जा भ॑वन्ति। यः का॒मये॑त् भ॒गी
स्या॒मिति॑। स उत्त॑रयोः फल्गु॑न्योर॒ग्निमा॑द॒धीत। भग॑स्य वा
ए॒तन्न॑क्ष॒त्रम्। यदुत्त॑रे फल्गु॑नी। भ॒ग्ये॒व भ॑वति। का॒ल॒क॒ञ्जा वै
नामा॑सुरा आसन्॥ ९ ॥

ते सु॒व॒र्गाय॑ लो॒काया॒ग्निम॑चिन्वत। पुरु॑ष इष्ट॑का॒मुपा॑दधात्-
पुरु॑ष इष्ट॑काम्। स इन्द्रो॑ ब्राह्म॒णो ब्रुवा॑ण इष्ट॑का॒मुपा॑धत्त।
ए॒षा मे॑ चि॒त्रा ना॒मेति॑। ते सु॒व॒र्गं लो॒कमा॑ प्रा॒रोहन्। स इन्द्र॑
इष्ट॑का॒मावृ॑हत्। तेऽवा॑कीर्यन्त। येऽवा॑कीर्यन्त। त ऊ॒र्णाव॑भयो-
ऽभवन्। द्वावु॑द॒पत॑ताम्॥ १० ॥

तौ दि॒व्यौ श्वा॒नाव॑भवताम्। यो भ्रातृ॑व्यवा॒न्थ॒स्यात्। स
चि॒त्राया॑म॒ग्निमा॑द॒धीत। अ॒व॒कीर्ये॑व भ्रातृ॑व्यान्। ओजो॑ बल॑मिन्द्रि॒यं

वीर्यमात्मन्धत्ते। वसन्ता॑ ब्राह्मणो॑ऽग्निमादधीत। वसन्तो॑ वै
ब्राह्मणस्य॑र्तुः। स्व ए॒वैन॑मृतावा॒धाय॑। ब्रह्मव॑र्चसी भ॒वति। मुखं॑ वा
ए॒तद॑तूनाम्॥११॥

यद्वस॑न्तः। यो वसन्ता॑ऽग्निमाधत्ते। मुख्यं॑ ए॒व भ॑वति। अथो॑
योनि॑मन्तमे॒वैनं॑ प्रजा॑तमाधत्ते। ग्रीष्मे॑ रा॒ज॒न्यं आ॑दधीत। ग्रीष्मो॑
वै रा॒ज॒न्यस्य॑र्तुः। स्व ए॒वैन॑मृतावा॒धाय॑। इन्द्रि॒यावी॑ भ॒वति। शर॑दि
वैश्य॑ आदधीत। शर॒द्वे वैश्य॑स्य॒र्तुः॥१२॥

स्व ए॒वैन॑मृतावा॒धाय॑। प॒शुमान्भ॑वति। न पूर्व॑योः
फल्गु॑न्योर॒ग्निमाद॑धीत। ए॒षा वै जंघ॑न्यां रात्रिः संवत्स॒रस्य॑। यत्पूर्वे॑
फल्गु॑नी। पृ॒ष्टित ए॒व संवत्स॑रस्या॒ग्निमा॑धाय। पापी॑यान्भवति।
उत्त॑रयो॒रा द॑धीत। ए॒षा वै प्र॑थ॒मा रात्रिः॑ संवत्स॒रस्य॑। यदुत्त॑रे
फल्गु॑नी। मुख॑त ए॒व संवत्स॑रस्या॒ग्निमा॑धाय। वसी॑यान्भवति। अथो॑
खलु॑। यदै॒वैनं॑ य॒ज्ञ उ॑प॒नमे॑त्। अथाद॑धीत। सैवास्य॑र्द्धिः॥१३॥

खल्वाधि॑त्सन्त॒ फल्गु॑न्योर॒ग्निमाद॑धीतासन्नप॒ततामृ॑तूनां वैश्य॑स्य॒र्तुरुत्त॑रे॒ फल्गु॑नी
षट्॑॥

[२]

उद्ध॑न्ति। यदे॒वास्या॑ अमे॒ध्यम्। तदप॑हन्ति। अ॒पोऽवो॑क्षति
शान्त्यै॑। सिक॑ता निव॑पति। ए॒तद्वा अ॒ग्नेर्वै॑श्वान॒रस्य॑ रूपम्। रूपेणै॒व
वै॑श्वान॒रम॑व॒ रुन्धे॑। ऊ॒षां निव॑पति। पु॒ष्टिर्वा ए॒षा प्र॒ज॒न॑नम्।
यदू॒षाः॥१४॥

पुष्ट्यामेव प्रजननेऽग्निमाधत्ते। अथो संज्ञानं एव। संज्ञानं
 ह्येतत्पशूनाम्। यदूषाः। द्यावापृथिवी सहास्ताम्। ते वियती
 अब्रूताम्। अस्त्वेव नो सह यज्ञियमिति। यदमुष्या यज्ञियमासीत्।
 तदस्यामदधात्। त ऊषा अभवन्॥१५॥

यदस्या यज्ञियमासीत्। तदमुष्यामदधात्। तददश्चन्द्रमसि
 कृष्णम्। ऊषान्निवपन्नदो ध्यायेत्। द्यावापृथिव्योरेव यज्ञिये-
 ऽग्निमाधत्ते। अग्निर्देवेभ्यो निलायत। आखू रूपं कृत्वा। स
 पृथिवीं प्राविशत्। स ऊतीः कुर्वाणः पृथिवीमनु समचरत्।
 तदाखुकरीषमभवत्॥१६॥

यदाखुकरीषः सम्भारो भवति। यदेवास्य तत्र न्यक्तम्।
 तदेवाव रुन्धे। ऊर्जं वा एतः रसं पृथिव्या उपदीका उद्दिहन्ति।
 यद्वल्मीकम्। यद्वल्मीकवपा सम्भारो भवति। ऊर्जमेव रसं
 पृथिव्या अव रुन्धे। अथो श्रोत्रमेव। श्रोत्रं ह्येतत्पृथिव्याः।
 यद्वल्मीकः॥१७॥

अबधिरो भवति। य एवं वेद। प्रजापतिः प्रजा असृजत।
 तासामन्नमुपाक्षीयत। ताभ्यः सूदमुपप्राभिनत्। ततो वै तासामन्नं
 नाक्षीयत। यस्य सूदः सम्भारो भवति। नास्य गृहेऽन्नं क्षीयते।
 आपो वा इदमग्रे सलिलमासीत्। तेन प्रजापतिरश्राम्यत्॥१८॥

कथमिदं स्यादिति। सोऽपश्यत्पुष्करपर्णं तिष्ठत्।
 सोऽमन्यत। अस्ति वै तत्। यस्मिन्निदमधि तिष्ठतीति। स

वे॒रा॒हो रू॒पं कृ॒त्वो॒प॒ न्य॑मञ्जत्। स पृ॒थि॒वीम॒ध आ॑र्च्छत्। तस्या॑
उ॒प॒ह॒त्योद॑मञ्जत्। तत्पु॑ष्कर॒पर्णे॑ऽप्रथयत्। यदप्र॑थयत्॥१९॥

तत्पृ॑थि॒व्यै पृ॑थि॒वित्व॑म्। अभू॒द्वा इ॒दमि॑ति। तद्भू॒म्यै भू॑मित्वम्।
तां दि॒शोऽनु॑ वा॒तः स॑म॒वह॑त्। ता॒ः श॑र्कराभिरदृ॒हत्। शं वै
नो॑ऽभू॒दिति॑। तच्छ॑र्कराणा॒ः श॑र्कर॒त्वम्। यद्वे॒रा॒हवि॑हत॒ः सम्भा॑रो
भ॒वति॑। अ॒स्यामे॒वाछं॑म्ब॒द्गार॑म॒ग्निमा॑धत्ते। श॑र्करा भवन्ति॒ धृत्यै॑॥२०॥

अथो॑ श॒न्त्वाय॑। सरे॒ता अ॒ग्निरा॑धेय॒ इत्या॑हुः। आपो॑
वरु॑णस्य॒ पत्न्य॑ आसन्। ता अ॒ग्निर॒भ्य॑ध्यायत्। ताः स॑म॒भवत्।
तस्य॑ रे॒तः परा॑ऽपतत्। तद्धि॑र॒ण्यम॑भवत्। यद्धि॑र॒ण्यमु॑पास्यति।
सरे॑तसमे॒वाग्नि॑माधत्ते। पुरु॑ष॒ इन्वै स्वा॑द्रेत॒सो बी॑भ॒त्सत्
इत्या॑हुः॥२१॥

उ॒त्तर॑त॒ उपा॑स्यत्य॒र्बीभ॑त्सायै। अति॑ प्रय॑च्छति। आ॒र्तिमे॒वाति॑
प्रय॑च्छति। अ॒ग्निर्दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त। अश्वो॑ रू॒पं कृ॒त्वा। सो॑ऽश्व॒त्थे
सं॑व॒त्सर॑म॒तिष्ठ॑त्। तद॑श्व॒त्थस्या॑श्व॒त्थत्व॑म्। यदाश्व॑त्थः सम्भा॒रो
भ॒वति॑। यदे॒वास्य॑ तत्र॒ न्य॑क्तम्। तदे॒वाव॑ रुन्धे॥२२॥

दे॒वा वा ऊ॒र्जं व्य॑भजन्त। तत॑ उ॒दुम्ब॑र॒ उद॑तिष्ठत्। ऊ॒र्वा
उ॒दुम्ब॑रः। यदौ॒दुम्ब॑रः सम्भा॒रो भ॒वति॑। ऊ॒र्जमे॒वाव॑ रुन्धे।
तृ॒तीय॑स्यामि॒तो दि॒वि सोम॑ आसीत्। तं गा॑य॒त्र्याऽह॑रत्। तस्य॑

पर्णमच्छिद्यत। तत्पर्णोऽभवत्। तत्पर्णस्य पर्णत्वम्॥२३॥

यस्य पर्णमयः सम्भारो भवति। सोमपीथमेवाव रुन्धे। देवा वै ब्रह्मन्नवदन्त। तत्पर्ण उपाशृणोत्। सुश्रवा वै नाम। यत्पर्णमयः सम्भारो भवति। ब्रह्मवर्चसमेवाव रुन्धे। प्रजापतिरग्निमसृजत। सोऽबिभेत्प्र मा धक्ष्यतीति। त९ शम्याऽशमयत्॥२४॥

तच्छम्यै शमित्वम्। यच्छमीमयः सम्भारो भवति। शान्त्या अप्रदाहाय। अग्नेः सृष्टस्य यतः। विकङ्कतं भा आर्च्छत्। यद्विकङ्कतः सम्भारो भवति। भा एवाव रुन्धे। सहृदयोऽग्निराधेय इत्याहुः। मरुतोऽद्विरग्निमतमयन्। तस्य तान्तस्य हृदयमाच्छिन्दन्। साऽशनिर्भवत्। यदशनिहतस्य वृक्षस्य सम्भारो भवति। सहृदयमेवाग्निमा धत्ते॥२५॥

ऊषा अभवन्नभवद्वल्मीकोऽश्राम्यदप्रथयद्धृत्यै बीभत्सत् इत्याह रुन्धे पर्णत्वमशमयदच्छिन्दः स्त्रीणि च॥ [३]

द्वादशसु विक्रामेष्वग्निमा दधीत। द्वादश मासाः संवत्सरः। संवत्सरादेवैनमवरुद्धा धत्ते। यद्द्वादशसु विक्रामेष्वग्निमा दधीत। परिमितमव रुन्धीत। चक्षुर्निमित आदधीत। इयद्द्वादश विक्रामा(३) इति। परिमितं चैवापरिमितं चाव रुन्धे। अनृतं वै वाचा वदति। अनृतं मनसा ध्यायति॥२६॥

चक्षुर्वै सत्यम्। अद्रा(३)गित्याह। अदर्शमिति। तत्सत्यम्। यश्चक्षुर्निमितेऽग्निमाधत्ते। सत्य एवैनमा धत्ते। तस्मादाहिताग्निर्नानृतं

वदेत्। नास्य ब्राह्मणोऽनाश्वान्गृहे वसेत्। सत्ये ह्यस्याग्निराहितः।
आग्नेयी वै रात्रिः॥२७॥

आग्नेयाः पशवः। ऐन्द्रमहः। नक्तं गार्हपत्यमा दधाति।
पशून्नेवाव रुन्धे। दिवाऽऽहवनीयम्। इन्द्रियमेवाव रुन्धे। अर्धोदिते
सूर्य आहवनीयमा दधाति। एतस्मिन्वै लोके प्रजापतिः प्रजा
असृजत। प्रजा एव तद्यजमानः सृजते। अथो भूतं चैव
भविष्यच्चाव रुन्धे॥२८॥

इडा वै मानवी यज्ञानूकाशिन्यासीत्। साऽशृणोत्। असुरा
अग्निमादधत् इति। तदगच्छत्। त आहवनीयमग्र आदधत्।
अथ गार्हपत्यम्। अथान्वाहार्यपचनम्। साऽब्रवीत्। प्रतीच्येषां
श्रीरंगात्। भद्रा भूत्वा परा भविष्यन्तीति॥२९॥

यस्यैवमग्निराधीयते। प्रतीच्यस्य श्रीरेति। भद्रो भूत्वा
पराभवति। साऽशृणोत्। देवा अग्निमादधत् इति। तदगच्छत्।
तैऽन्वाहार्यपचनमग्र आदधत्। अथ गार्हपत्यम्। अथाऽऽहवनी-
यम्। साऽब्रवीत्॥३०॥

प्राच्येषां श्रीरंगात्। भद्रा भूत्वा सुवर्गं लोकमेष्यन्ति। प्रजां
तु न वैथस्यन्त इति। यस्यैवमग्निराधीयते। प्राच्यस्य श्रीरेति।
भद्रो भूत्वा सुवर्गं लोकमिति। प्रजां तु न विन्दते। साऽब्रवीदिडा
मनुम्। तथा वा अहं तवाग्निमाधास्यामि। यथा प्र प्रजयां
पशुभिर्मिथुनैर्जनिष्यसे॥३१॥

प्रत्यस्मिँल्लोके स्थास्यसि। अ॒भि सु॒व॒र्गं लो॒कं जे॒ष्यसी॑ति।
 गा॒र्ह॒पत्य॑म॒ग्र आ॑द॒धात्। गा॒र्ह॒पत्यं॑ वा अ॒नु प्र॒जाः
 प॒शवः॑ प्र॒जाय॑न्ते। गा॒र्ह॒पत्ये॑नै॒वास्मै॑ प्र॒जां प॒शून्प्राज॑नयत्।
 अथा॑न्वा॒हार्य॑पच॑नम्। ति॒र्यङ्ङि॒व वा अ॒यं लो॒कः। अ॒स्मिन्ने॒व
 तेन॑ लो॒के प्रत्य॑तिष्ठत्। अथा॑ऽऽह॒वनी॑यम्। तेनै॒व सु॒व॒र्गं
 लो॒कम॒भ्यज॑यत्॥ ३२॥

यस्यै॒वम॒ग्निरा॑धी॒यते॑। प्र प्र॒जयां॑ प॒शुभि॑र्मि॒थुनै॑र्जा॒यते।
 प्रत्यस्मिँल्लो॒के ति॑ष्ठति। अ॒भि सु॒व॒र्गं लो॒कं ज॑यति। यस्य॒ वा
 अ॒यथा॑दे॒वतम॒ग्निरा॑धी॒यते॑। आ दे॒वता॑भ्यो वृ॒श्च्यते। पापी॑यान्भवति।
 यस्य॒ यथा॑दे॒वतम्। न दे॒वता॑भ्य॒ आवृ॑श्च्यते। वसी॑यान्भवति॥ ३३॥

भृ॒गूणां॑ त्वाऽङ्गि॑रसां व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑ति॒ भृ॒ग्वङ्गि॑रसा॒-
 माद॑ध्यात्। आ॒दि॒त्यानां॑ त्वा दे॒वानां॑ व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑त्य॒न्यासां॑
 ब्रा॒ह्म॒णीनां॑ प्र॒जाना॑म्। वरु॑णस्य त्वा रा॒ज्ञो व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑ति॒
 रा॒ज्ञः। इन्द्र॑स्य त्वेन्द्रि॒येण॑ व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑ति॒ राज॑न्य॒स्य।
 मनो॑स्त्वा ग्रा॒म॒ण्यो व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑ति॒ वैश्य॑स्य। ऋ॒भूणां॑ त्वा
 दे॒वानां॑ व्रत॑पते व्र॒तेना॑द॒धामी॑ति॒ रथ॑का॒रस्य॑। यथा॑दे॒वतम॒ग्निरा॑धी॒यते।
 न दे॒वता॑भ्य॒ आवृ॑श्च्यते। वसी॑यान्भवति॥ ३४॥

ध्या॒यति॒ वै रा॒त्रिश्चा॑व॒ रुन्धे॑ भवि॒ष्यन्ती॒त्य॒ब्रवी॑ज्जनि॒ष्यसे॑ऽज॒यद्वसी॑यान्भवति॒ नव॑
 च॥

[४]

प्र॒जाप॑ति॒र्वाचः॑ स॒त्यम॑पश्यत्। तेना॒ग्नि॑माध॑त्त। तेन॒ वै

स आ॑र्ध्रो॒त्। भूर्भुवः॑ सुव॒रित्या॑ह। ए॒तद्वै वा॒चः स॒त्यम्। य
ए॒तेना॒ग्निमा॑धत्ते। ऋ॒ध्नोत्ये॒व। अथो॑ स॒त्यप्रा॑शूरे॒व भ॑वति। अथो॒ य
ए॒वं वि॒द्वान॑भि॒चर॑ति। स्तृ॒णुत॑ ए॒वैन॑म्॥३५॥

भूरित्या॑ह। प्र॒जा ए॒व तद्य॑जमानः सृजते। भुव॒ इत्या॑ह।
अ॒स्मिन्ने॒व लो॒के प्र॑ति॒ तिष्ठ॑ति। सुव॒रित्या॑ह। सुव॒र्ग ए॒व लो॒के
प्र॑ति॒ तिष्ठ॑ति। त्रि॒भिर्क्ष॑रैर्गार्ह॑पत्य॒मा द॑धाति। त्रय॑ इ॒मे लो॒काः।
ए॒ष्वे॒वैन॑ लो॒केषु॑ प्र॑ति॒ष्ठित॑माधत्ते। सर्वैः॑ प॒ञ्चभि॑राहव॒नीय॑म्॥३६॥

सुव॒र्गाय॑ वा ए॒ष लो॒काया॑धी॒यते। यदा॑हव॒नीयः॑। सुव॒र्ग
ए॒वास॑मै लो॒के वा॒चः स॒त्यं सर्व॑माप्रोति। त्रि॒भिर्गार्ह॑पत्य॒मा
द॑धाति। प॒ञ्चभि॑राहव॒नीय॑म्। अ॒ष्टौ सम्प॑द्यन्ते। अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री।
गा॒य॒त्रोऽग्निः॑। यावा॑ने॒वाग्निः॑। तमा॑धत्ते॥३७॥

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत। ता अ॑स्मात्सृ॒ष्टाः परा॑चीरायन्।
ताभ्यो॒ ज्योति॑रुद॑गृह्णात्। तं ज्योतिः॑ पश्य॑न्तीः प्र॒जा अ॒भि
स॒माव॑र्तन्त। उ॒परी॑वा॒ग्निमु॒द्गृही॑यादुद्धर॑न्। ज्योति॑रे॒व पश्य॑न्तीः
प्र॒जा यज॑मानम॒भि स॒माव॑र्तन्ते। प्र॒जाप॑तेरक्ष्य॑श्वयत्। तत्परा॑-
ऽप॒तत्। तद॒श्चोऽभ॑वत्। तद॒श्व॑स्याश्व॒त्वम्॥३८॥

ए॒ष वै प्र॒जाप॑तिः। यद॒ग्निः। प्रा॒जाप॑त्योऽश्वः॑। यद॒श्वं
पु॒रस्ता॑न्नय॑ति। स्वमे॒व चक्षुः॑ पश्य॑न्प्र॒जाप॑तिर॒नूदे॑ति। व॒ज्री वा
ए॒षः। यद॒श्वः। यद॒श्वं पु॒रस्ता॑न्नय॑ति। जा॒ताने॒व भ्रात॑र्व्या॒न्पुण॑दते।

पुनरा वर्तयति॥३९॥

ज॒निष्य॒माणाने॒व प्र॒ति॒नुद॑ते। न्या॑ह॒वनी॒यो गार्ह॑पत्य-
म॒काम॑यत। नि॒गार्ह॑पत्य आ॒हव॒नीयम्। तौ वि॒भाजं॑ नाश॑क्रोत्।
सोऽश्वः॑ पूर्॒ववाङ्मु॒त्वा। प्राश्च॑ पूर्॒वमुद॑वहत्। तत्पूर्॒ववाहः॑ पूर्॒ववा॑द्वम्।
यदश्वः॑ पु॒रस्ता॒न्नय॑ति। विभ॑क्तिरे॒वैन॑योः सा। अथो॒ नाना॑वीर्यावे॒वैनौ॑
कुरु॑ते॥४०॥

यदु॒पर्यु॑परि॒ शिरो॒ हर॑त्। प्रा॒णान् वि॒च्छिन्द्या॑त्। अ॒धोऽधः॑ शिरो॑
हर॑ति। प्रा॒णानां॑ गोपी॒थाय॑। इ॒यत्य॑ग्रे॒ हर॑ति। अथे॒यत्य॑थेय॑ति। त्रयं
इ॒मे लो॒काः। ए॒ष्वेवैनं॑ लो॒केषु॑ प्र॒ति॒ष्ठित॑माध॑त्ते। प्र॒जाप॑तिर॒ग्निम॑-
सृ॒जत। सोऽबि॑भे॒त्प्र मां ध॑क्ष्य॒तीति॑॥४१॥

तस्य॑ त्रे॒धा म॑हि॒मानं॑ व्यौह॑त्। शान्त्या॒ अप्र॑दाहाय। यत्रे॒धा-
ऽग्नि॑रा॒धीय॑ते। म॒हि॒मानमे॒वास्य॑ तद्व्यूह॑ति। शान्त्या॒ अप्र॑दाहाय।
पुन॒रा वर्त॑यति। म॒हि॒मानमे॒वास्य॑ सन्द॑धाति। प॒शुर्वा ए॒षः। यदश्वः॑।
ए॒ष रु॒द्रः॥४२॥

यद॒ग्निः। यदश्व॑स्य प॒देऽग्नि॑मा॒दध्या॑त्। रु॒द्राय॑ प॒शूनपि॑दध्यात्।
अ॒प॒शुर्य॑ज॒मानः॑ स्यात्। यन्ना॒क्रम॑येत्। अ॒न॒वरु॑द्धा अस्य प॒शवः॑
स्युः। पा॒र्श्वत॑ आ॒क्रम॑येत्। यथाऽऽहि॑तस्या॒ग्रेरङ्गा॑रा अ॒भ्यव॑वर्ते॒रन्।
अ॒वरु॑द्धा अस्य प॒शवो॑ भव॑न्ति। न रु॒द्राया॑पि॒दधा॑ति॥४३॥

त्रीणि॑ ह॒वीर॑षि॒ निर्व॑पति। वि॒राज॑ ए॒व वि॒क्रान्तं॑ यज॑मानोऽनु॒

विक्रमते। अ॒ग्नये॒ पव॑मानाय। अ॒ग्नये॑ पाव॒काय॑। अ॒ग्नये॒ शुच॑ये। यद॒ग्नये॒ पव॑मानाय निर्व॒पति॑। पु॒नात्ये॒वैन॑म्। यद॒ग्नये॑ पाव॒काय॑। पू॒त ए॒वास्मि॑न्नु॒न्नाद्यं॑ दधाति। यद॒ग्नये॒ शुच॑ये। ब्र॒ह्मव॑र्च॒समे॒वास्मि॑न्नुपरि॒ष्टाद्दधा॑ति॥४४॥

ए॒न॒मा॒ह॒व॒नीयं॑ धत्तेऽश्व॒त्वं वर्त॑यति कुरु॒त इति॑ रु॒द्रो द॑धाति॒ यद॒ग्नये॒ शुच॑ये
एकं॑ च॥ [५]

दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आसन्। ते दे॒वा वि॑ज॒यमु॑प॒यन्तः॑। अ॒ग्नौ वा॒मं व॒सु सं न्य॑दधत्। इ॒दमु॑ नो भविष्यति। यदि॑ नो जे॒ष्यन्तीति॑। तद॒ग्नि॒र्नो॒त्सह॑मशक्रोत्। तत् त्रे॒धा वि॒न्य॑दधात्। प॒शुषु॒ तृती॑यम्। अ॒प्सु तृती॑यम्। आ॒दि॒त्ये तृती॑यम्॥४५॥

तद्दे॒वा वि॑जित्य। पु॒न॒रवा॑रुरुत्सन्त। ते॒ऽग्नये॒ पव॑मानाय पु॒रो॒डाश॑म॒ष्टाकं॑ पा॒लं नि॑र॒वप॑न्। प॒शवो॒ वा अ॒ग्निः पव॑मानः। यदे॒व प॒शुष्व॑ासीत्। तत्ते॒नावा॑रुन्धत्। ते॒ऽग्नये॑ पाव॒काय॑। आ॒पो वा अ॒ग्निः पा॑व॒कः। यदे॒वाप्स्वा॑सीत्। तत्ते॒नावा॑रुन्धत्॥४६॥

ते॒ऽग्नये॒ शुच॑ये। अ॒सौ वा आ॑दि॒त्यो॒ऽग्निः शुचिः॑। यदे॒वाऽऽदि॒त्य आ॑सीत्। तत्ते॒नावा॑रुन्धत्। ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वद॑न्ति। त॒नुवो॒ वावै॑ता अ॒ग्न्याधे॑यस्य। आ॒ग्नेयो॒ वा अ॒ष्टाकं॑ पा॒लोऽग्न्या॑धे॒यमि॑ति। यत्तं निर्व॒पेत्। नै॒तानि॑। यथा॒ऽऽत्मा॒ स्यात्॥४७॥

नाङ्गा॑नि। ता॒दृगे॒व तत्। यदे॒तानि॑ निर्व॒पेत्। न तम्। यथा॒ऽङ्गा॑नि स्युः। नाऽऽत्मा। ता॒दृगे॒व तत्। उ॒भया॑नि स॒ह नि॒रुप्या॑णि। य॒ज्ञस्य॑

सात्म्त्वाय॑। उ॒भयं॑ वा ए॒तस्यै॑न्द्रि॒यं वी॒र्यमा॑प्यते॥४८॥

योऽग्नि॑माध॒त्ते। ऐ॒न्द्रा॒ग्नमे॑कादशकपाल॒मनु॑ निर्व॒पेत्। आ॒दि॒त्यं च॒रुम्। इ॒न्द्रा॒ग्नी वै दे॒वाना॑मया॒तया॑मानौ। ये ए॒व दे॒वते॒ अया॑तया॒ग्नी। ताभ्या॑मे॒वास्मा॑ इन्द्रि॒यं वी॒र्यम॑व॒ रुन्धे। आ॒दि॒त्यो भ॑वति। इ॒यं वा अ॒दि॒तिः। अ॒स्यामे॒व प्र॒ति तिष्ठ॑ति। धे॒नवै॒ वा ए॒तद्रेतः॑॥४९॥

यदा॑ज्य॒म। अ॒न॒डुहं॑स्तण्डु॒लाः। मि॒थुन॑मे॒वाव॑ रुन्धे। घृ॒ते भ॑वति। य॒ज्ञस्या॒लू॒क्षान्त॑त्वाय। च॒त्वार॑ आ॒र्षेयाः॑ प्राश्न॑न्ति। दि॒शामे॒व ज्योति॑षि जुहोति। प॒शवो॑ वा ए॒तानि॑ ह॒वी॒र्षि॑। ए॒ष रु॒द्रः। यद॑ग्निः॥५०॥

यथ्स॑द्य ए॒तानि॑ ह॒वी॒र्षि॑ निर्व॒पेत्। रु॒द्राय॑ प॒शून॑पि दध्यात्। अ॒प॒शुर्य॑ज॒मानः॑ स्यात्। यन्ना॑नु॒निर्व॑पेत्। अन॑वरुद्धा अस्य प॒शवः॑ स्युः। द्वा॒द॒शसु॑ रा॒त्रीष्व॑नु निर्व॒पेत्। सं॒व॒त्स॒रप्र॑ति॒मा वै द्वा॒द॒श रा॒त्रयः॑। सं॒व॒त्स॒रेणै॒वास्मै॑ रु॒द्र॒र्षि॑ श॒मयि॑त्वा। प॒शून॑व॒ रुन्धे। यदे॑कमेकमे॒तानि॑ ह॒वी॒र्षि॑ निर्व॒पेत्॥५१॥

यथा॑ त्री॒ण्या॒वप॑नानि पू॒रये॑त्। ता॒दृक्ता॑। न प्र॒जन॑न॒मुच्छि॑र्षेत्। ए॒कं नि॒रुप्य॑। उ॒त्तरे॒ सम॑स्येत्। तृ॒तीय॑मे॒वास्मै॑ लो॒कमुच्छि॑र्षति प्र॒जन॑नाय। तं प्र॒जया॑ प॒शुभि॑रनु प्रजा॑यते। अथो॑ य॒ज्ञस्यै॒वैषा॑ऽभि॒क्रान्तिः॑। र॒थच॑क्रं प्रव॑र्तयति। म॒नुष्य॑र॒थेनै॒व दे॒वर॒थं प्र॒त्यव॑रोहति॥५२॥

ब्रह्मवादिनो वदन्ति। होतव्यमग्निहोत्राँ(३) न होतव्या(३) मिति। यद्यजुषा जुहुयात्। अयथापूर्वमाहुती जुहुयात्। यन्न जुहुयात्। अग्निः परा भवेत्। तूष्णीमेव होतव्यम्। यथापूर्वमाहुती जुहोति। नाग्निः पराभवति। अग्नीधे ददाति॥५३॥

अग्निमुखानेवर्तुन्प्रीणाति। उपबर्हणं ददाति। रूपाणामवरुद्धौ। अश्वं ब्रह्मणै। इन्द्रियमेवाव रुन्धे। धेनुं होत्रे। आशिषं एवाव रुन्धे। अनङ्वाहमध्वर्यवै। वह्निर्वा अनङ्वान्। वह्निरध्वर्युः॥५४॥

वह्निनैव वह्नि यज्ञस्याव रुन्धे। मिथुनौ गावौ ददाति। मिथुनस्यावरुद्धौ। वासो ददाति। सर्वदेवत्यं वै वासः। सर्वा एव देवताः प्रीणाति। आ द्वादशभ्यो ददाति। द्वादश मासाः संवत्सरः। संवत्सर एव प्रति तिष्ठति। काममूर्ध्वं देयम्। अपरिमितस्यावरुद्धौ॥५५॥

आदित्ये तृतीयमप्स्वासीत्तत्तेनावारुन्धत् स्यादाप्यते रेतोऽग्निरेकमेकमेतानि हवींषि निर्वपेत्प्रत्यवरोहति ददात्यध्वर्युर्देयमेकं च॥—————[६]

घर्मः शिरस्तदयमग्निः। सम्प्रियः पशुभिर्भुवत्। छर्दिस्तोकाय तनयाय यच्छ। वातः प्राणस्तदयमग्निः। सम्प्रियः पशुभिर्भुवत्। स्वदितं तोकाय तनयाय पितुं पंच। प्राचीमनु प्रदिशं प्रेहि विद्वान्। अग्नेरग्ने पुरो अग्निर्भवेह। विश्वा आशा दीद्यानो विभाहि। ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे॥५६॥

अ॒र्कश्चक्षु॑स्तद॒सौ सूर्य॑स्तद॒यम॒ग्निः। सम्प्रि॑यः प॒शुभिर्भु॑वत्।
 यत्ते॑ शुक्र शु॒क्रं वर्चः॑ शु॒क्रा त॒नूः। शु॒क्रं ज्योति॑रज॒स्रम्। तेन॑ मे
 दीदिहि॑ तेन॒ त्वाऽऽद॑धे। अ॒ग्निना॑ऽग्ने ब्रह्म॑णा। आ॒न॒शे व्या॑न॒शे
 सर्व॑मायुर्व्या॑न॒शे। ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑। वि॒राट् स्व॒राट्। ते
 मावि॑शतां॒ ते मा॑ जिन्वताम्॥५७॥

ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑। स॒म्राट्वा॑भिभूश्च। ते मावि॑शतां॒ ते
 मा॑ जिन्वताम्। ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑। वि॒भूश्च॑ परि॒भूश्च॑। ते
 मा वि॑शतां॒ ते मा॑ जिन्वताम्। ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑। प्र॒भ्वी च॒
 प्रभू॑तिश्च। ते मा वि॑शतां॒ ते मा॑ जिन्वताम्। यास्ते॑ अ॒ग्ने शि॒वास्त॒नुवः॑।
 ताभि॑स्त्वाऽऽद॑धे। यास्ते॑ अ॒ग्ने घो॒रास्त॒नुवः॑। ताभि॑र॒मुं ग॑च्छ॥५८॥
 चतु॑ष्पदे जिन्वतां॒ त॒नुव॒स्त्रीणि॑ च॥ [७]

इ॒मे वा ए॒ते लो॒का अ॒ग्नयः॑। ते यद॒व्यावृ॑त्ता आ॒धीये॑रन्।
 शोच॑ये॒युर्यज॑मानम्। घ॒र्मः शि॒र इति॑ गा॒र्हप॑त्य॒मा द॑धाति।
 वातः॑ प्रा॒ण इत्य॑न्वाहा॒र्यप॑चनम्। अ॒र्कश्चक्षु॑रित्या॒हव॑नीयम्।
 तेनै॒वैना॒न्याव॑र्तयति। तथा॒ न शो॑चयन्ति॒ यज॑मानम्।
 रथ॑न्त॒रम॒भिगा॑यते गा॒र्हप॑त्य आ॒धीय॑माने। राथ॑न्त॒रो वा
 अ॒यं लो॒कः॥५९॥

अ॒स्मिन्ने॒वैनं॑ लो॒के प्र॑ति॒ष्ठित॑मा ध॑त्ते। वा॒म॒दे॒व्यम॒भिगा॑यत
 उ॒द्ध्रिय॑माणे। अ॒न्तरि॑क्षं॒ वै वा॑म॒दे॒व्यम्। अ॒न्तरि॑क्ष ए॒वैनं॑ प्र॑ति-

ष्ठितुमाधत्ते। अथो शान्तिर्वै वामदेव्यम्। शान्तमेवैनं पशव्यमुद्धरते।
 बृहदभिगायत आहवनीयं आधीयमाने। बारहतो वा असौ लोकः।
 अमुष्मिन्नेवैनं लोके प्रतिष्ठितुमाधत्ते। प्रजापतिरग्निमसृजत॥६०॥

सोऽश्वोऽवारो भूत्वा पराङ्गैः। तं वारवन्तीयेनावारयत।
 तद्वारवन्तीयस्य वारवन्तीयत्वम्। श्यैतेन श्येती अंकुरुत।
 तच्छ्यैतस्य श्यैतत्वम्। यद्वारवन्तीयमभि गायते। वारयित्वैवैनं
 प्रतिष्ठितुमा धत्ते। श्यैतेन श्येती कुरुते। घर्मः शिर इति
 गार्हपत्यमादधाति। सशीर्षाणमेवैनमा धत्ते॥६१॥

उपैनमुत्तरो यज्ञो नमति। रुद्रो वा एषः। यदग्निः।
 स आधीयमान ईश्वरो यजमानस्य पशून् हिंसितोः।
 सम्प्रियः पशुभिर्भुवदित्याह। पशुभिरेवैनं सम्प्रियं करोति।
 पशूनामहिंसायै। छुर्दिस्तोकाय तनयाय यच्छेत्याह। आ-
 मेवैतामा शास्ते। वातः प्राण इत्यन्वाहार्यपचनम्॥६२॥

सप्राणमेवैनमा धत्ते। स्वदितं तोकाय तनयाय पितुं
 पचेत्याह। अन्नमेवास्मै स्वदयति। प्राचीमनुं प्रदिशं प्रेहि
 विद्वानित्याह। विभक्तिरेवैनयोः सा। अथो नानावीर्यावैवैनौ कुरुते।
 ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पद इत्याह। आमेवैतामा शास्ते।
 अर्कश्चक्षुरित्याहवनीयम्। अर्को वै देवानामन्नम्॥६३॥

अन्नमेवाव रुन्धे। तेन मे दीदिहीत्याह। समिन्ध एवैनम्।
 आनशे व्यानश इति त्रिरुदिङ्गयति। त्रयं इमे लोकाः। एष्वैवैनं

लोकेषु प्रतिष्ठितमा धत्ते। तत्तथा न कार्यम्। वीङ्गितमप्रतिष्ठितमा
 दधीत। उद्धृत्यैवाधायामिमन्त्रियः। अवीङ्गितमेवैनं प्रतिष्ठितमाधत्ते।
 विराट् स्वरान् यास्ते अग्रे शिवास्तनुवस्ताभिस्त्वाऽऽदध इत्याह।
 एता वा अग्रेः शिवास्तनुवः। ताभिरेवैनं समर्धयति। यास्ते
 अग्रे घोरास्तनुवस्ताभिर्मुं गच्छेति ब्रूयाद्यं द्विष्यात्। ताभिरेवैनं
 पराभावयति॥६४॥

लोकौऽसृजतैनमाधत्तेऽन्वाहार्यपचनं देवानामन्नमेनं प्रतिष्ठितमाधत्ते पञ्च
 च॥ [८]

शमीगर्भादग्निं मन्थति। एषा वा अग्रेर्यज्ञियां तनूः। तामेवास्मै
 जनयति। अदितिः पुत्रकामा। साध्येभ्यो देवेभ्यो ब्रह्मौदनमपचत्।
 तस्यां उच्छेषणमददुः। तत्प्राश्नात्। सा रेतोऽधत्त। तस्यै धाता
 चार्यमा चाजायेताम्। सा द्वितीयमपचत्॥६५॥

तस्यां उच्छेषणमददुः। तत्प्राश्नात्। सा रेतोऽधत्त।
 तस्यै मित्रश्च वरुणश्चाजायेताम्। सा तृतीयमपचत्। तस्यां
 उच्छेषणमददुः। तत्प्राश्नात्। सा रेतोऽधत्त। तस्या अंशश्च
 भगश्चाजायेताम्। सा चतुर्थमपचत्॥६६॥

तस्यां उच्छेषणमददुः। तत्प्राश्नात्। सा रेतोऽधत्त। तस्या
 इन्द्रश्च विवस्वाश्चाजायेताम्। ब्रह्मौदनं पचति। रेत एव तदधाति।
 प्राश्नन्ति ब्राह्मणा ओदनम्। यदाज्यमुच्छिष्यते। तेन समिधो-
 ऽभ्यज्या दधाति। उच्छेषणाद्वा अदिती रेतोऽधत्त॥६७॥

उच्छेषणादेव तद्रेतो धत्ते। अस्थि वा एतत्। यत्समिधः।
 एतद्रेतः। यदाज्यम्। यदाज्येन समिधोऽभ्यज्यादधाति। अस्थ्येव
 तद्रेतसि दधाति। तिस्र आदधाति मिथुनत्वाय। इयंतीर्भवन्ति।
 प्रजापतिना यज्ञमुखेन सम्मिताः॥६८॥

इयंतीर्भवन्ति। यज्ञपुरुषा सम्मिताः। इयंतीर्भवन्ति। एतावद्वै
 पुरुषे वीर्यम्। वीर्यसम्मिताः। आर्द्रा भवन्ति। आर्द्रमिव हि
 रेतः सिच्यते। चित्रियस्याश्वत्थस्यादधाति। चित्रमेव भवति।
 घृतवतीभिरा दधाति॥६९॥

एतद्वा अग्नेः प्रियं धाम। यद्घृतम्। प्रियेणैवैनं धाम्ना
 समर्धयति। अथो तेजसा। गायत्रीभिर्ब्राह्मणस्यादध्यात्।
 गायत्रछन्दा वै ब्राह्मणः। स्वस्य छन्दसः प्रत्ययनस्त्वाय।
 त्रिष्टुभी राजन्यस्य। त्रिष्टुच्छन्दा वै राजन्यः। स्वस्य छन्दसः
 प्रत्ययनस्त्वाय॥७०॥

जगतीभिर्वैश्यस्य। जगतीछन्दा वै वैश्यः। स्वस्य छन्दसः
 प्रत्ययनस्त्वाय। तं संवत्सरं गोपायेत्। संवत्सरं हि रेतो हितं
 वर्धते। यद्येनं संवत्सरे नोपनमेत्। समिधः पुनरादध्यात्। रेतं एव
 तद्धितं वर्धमानमेति। न मां समंश्जीयात्। न स्त्रियमुपेयात्॥७१॥

यन्मां समंश्जीयात्। यत्स्त्रियमुपेयात्। निर्वीर्यः स्यात्।
 नैनं मग्निरुपनमेत्। श्व आधास्यमानो ब्रह्मौदनं पचति। आदित्या

वा इत उ॒त्त॒माः सु॒व॒र्गं लो॒कमा॑यन्। ते वा इतो यन्तं प्रति॑नुदन्ते।
ए॒ते खलु॑ वावाऽऽदि॒त्याः। यद्वा॑ह्म॒णाः। तैरे॒व स॒न्त्वं ग॑च्छति॥ ७२॥

नैनं प्रति॑नुदन्ते। ब्र॒ह्म॒वादि॒नो वद॑न्ति। क्वां सः। अ॒ग्निः का॒र्यः।
योऽस्मै॑ प्र॒जां प॒शून्प्र॑जनयतीति। शल्कै॑स्ता॒श्रात्रि॑म॒ग्निमि॑न्धीत।
तस्मि॑न्नुपव्युषम॒रणी॑ निष्ट॑पेत्। यथ॑र्षभा॒र्यं वा॑शि॒ता न्या॑विच्छा॒यति॑।
ता॒दृगे॒व तत्। अ॒पोदू॒ह्य भस्मा॑ग्निं म॑न्थति॥ ७३॥

सैव सा॒ग्नेः सन्त॑तिः। तं म॑थित्वा प्राश्चमुद्ध॑रति।
स॒ंव॒त्स॒रमे॒व तद्रेतो॑ हितं प्रज॑नयति। अना॑हित॒स्तस्या॒ग्नि॒रि॒त्याहुः॑। यः स॒मिधो॑ऽना॒धाय॑ग्निमा॒धत्त॑ इति। ताः स॒ंव॒त्स॒रे
पु॒रस्ता॑दाद॒ध्यात्। स॒ंव॒त्स॒रादे॒वैन॑मव॒रुध्या॑धत्ते। यदि॑ स॒ंव॒त्स॒रे॒
ऽना॒द॒ध्यात्। द्वा॒द॒श्यां पु॒रस्ता॑दाद॒ध्यात्। स॒ंव॒त्स॒रप्र॑तिमा॒ वै द्वा॒द॒श॒
रात्र॑यः। स॒ंव॒त्स॒रमे॒वास्या॑हि॒ता भव॑न्ति। यदि॑ द्वा॒द॒श्यां ना॒द॒ध्यात्।
त्र्य॒हे पु॒रस्ता॑दाद॒ध्यात्। आ॑हि॒ता ए॒वास्य॑ भवन्ति॥ ७४॥

द्वितीयमपचच्चतुर्थमपचददिती॒ रेतो॑ऽधत् स॒मि॒ता घृ॒तव॑तीभि॒राद॑धाति राज॒न्यः
स्वस्य॑ छन्द॑सः प्रत्ययन॒स्त्वाये॑याद्गच्छति म॑न्थति॒ रात्र॑यश्च॒त्वारि॑ च॥—[९]

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत। स रि॑रि॒चानो॑ऽमन्यत।
स तपो॑ऽतप्यत। स आ॒त्मन्वी॑र्यमपश्यत्। तद॑वर्धत।
तद॑स्मा॒त्सह॑सो॒र्ध्वम॑सृज्यत। सा वि॒राड॑भवत्। तां दे॒वासुरा॑
व्य॑गृह्णत। सो॒ऽब्रवी॑त्प्र॒जाप॑तिः। मम॒ वा ए॒षा॥ ७५॥

दोहा॑ ए॒व युष्माक॑मिति॑। सा ततः॑ प्राच्युद॑क्रामत्। तत्प्र॒जा-
प॑तिः पर्य॑गृह्णात्। अथ॑र्व पि॒तुं मे॑ गोपा॒येति॑। सा द्वितीय॑मुद॑क्रामत्।
तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्। नर्य॑ प्र॒जां मे॑ गोपा॒येति॑। सा
तृतीय॑मुद॑क्रामत्। तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्। श॒ङ्स्य॑ प॒शून्मे॑
गोपा॒येति॑॥ ७६॥

सा च॑तुर्थमुद॑क्रामत्। तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्। सप्र॑थ स॒भां
मे॑ गोपा॒येति॑। सा पञ्च॑ममुद॑क्रामत्। तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्।
अहे॑ बुध्निय॒ मन्त्रं॑ मे गोपा॒येति॑। अ॒ग्नीन् वाव॑ सा तान्व्य॑क्रमत।
तान्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्। अथो॑ प॒ङ्क्तिमे॒व। प॒ङ्क्तिर्वा॑ ए॒षा ब्रा॑ह्मणे
प्रवि॑ष्टा॥ ७७॥

तामा॒त्मनो॑ऽधि निर्मि॑मीते। यद॒ग्निरा॑धीयते॑। तस्मा॑दे॒ताव॑न्तो-
ऽग्नय॑ आधी॑यन्ते। पाङ्क्तुं॑ वा इ॒दं सर्व॑म्। पाङ्क्ते॑नै॒व पाङ्क्तुं॑
स्पृ॒णोति॑। अथ॑र्व पि॒तुं मे॑ गोपा॒येत्या॑ह। अन्न॑मे॒वैतेन॑ स्पृ॒णोति॑।
नर्य॑ प्र॒जां मे॑ गोपा॒येत्या॑ह। प्र॒जामे॒वैतेन॑ स्पृ॒णोति॑। श॒ङ्स्य॑ प॒शून्मे॑
गोपा॒येत्या॑ह॥ ७८॥

प॒शून्मे॒वैतेन॑ स्पृ॒णोति॑। सप्र॑थ स॒भां मे॑ गोपा॒येत्या॑ह।
स॒भामे॒वैतेन॑न्द्रि॒यं स्पृ॒णोति॑। अहे॑ बुध्निय॒ मन्त्रं॑ मे गोपा॒येत्या॑ह।
मन्त्र॑मे॒वैतेन॑ श्रि॒यं स्पृ॒णोति॑। यद॑न्वाहार्य॑पच॑नेऽन्वाहार्यं॑ पच॑न्ति।
तेन॑ सौ॑ऽस्याभीष्टः॑ प्री॒तः। यद्वा॒रह॑पत्य॒ आज्य॑मधि॒श्रय॑न्ति॒

सम्पत्नीर्याजयन्ति। तेन सौऽस्याभीष्टः प्रीतः। यदाहवनीये जुह्वति॥७९॥

तेन सौऽस्याभीष्टः प्रीतः। यत्सभायां विजयन्ते। तेन सौऽस्याभीष्टः प्रीतः। यदावसथेऽन्नं हरन्ति। तेन सौऽस्याभीष्टः प्रीतः। तथाऽस्य सर्वे प्रीता अभीष्टा आर्धीयन्ते। प्रवसथमेष्यन्नेवमुपतिष्ठेतैकमेकम्। यथा ब्राह्मणाय गृहेवासिने परिदाय गृहानेति। तादृगेव तत्। पुनरागत्योपतिष्ठते। सा भागेयमेवेषां तत्। सा तत ऊर्ध्वारोहत्। सा रोहिण्यभवत्। तद्रोहिण्यै रोहिणित्वम्। रोहिण्यामग्निमादधीत। स्व एवैनं योनौ प्रतिष्ठितमाधत्ते। ऋध्नोत्येनेन॥८०॥

एषा पशून्मे गोपायेति प्रविष्टा पशून्मे गोपायेत्याह जुह्वति तिष्ठते सप्त च॥

[१०]

ब्रह्म सन्धत्तं कृत्तिकासूदन्ति द्वादशसु प्रजापतिर्वाचो देवासुरास्तदग्निर्नोद्धर्मः शिर इमे वै शमीगुर्मात्प्रजापतिः स रिरिचानः स तपः स आत्मन्वीर्यं दश॥१०॥

ब्रह्म सन्धत्तं तो दिव्यावथौ शन्त्वाय प्राच्येषां यदुपर्युपरि यत्सद्यः सोऽश्वोऽवारो भूत्वा जगतीभिरशीतिः॥८०॥

ब्रह्म सन्धत्तमृध्नोत्येनेन॥

हरिः ओम्॥

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके प्रथमः
प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>